

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3173

Učiteljska stalnost

Se posebej želim poudariti, da mi je zelo mnogo do tega, da se čimprej začne reševati vprašanje učiteljske stalnosti. Poudariti pa moram, da to vprašanje zahteva vsestransko proučitev in pretres vseh vprašanj, ki so s tem v zvezi; zahteva tudi gotove predpogoje, ki jih mora izpolniti učiteljsko. Prav tako izjavljam, da se ne bom strašil naporov, samo da se učiteljskemu stanu zagotovi možnost to tudi doseči.

(Izjava prosvetnega ministra Dobrivoja Stošoviča v narodni skupščini 3. marca 1937.)

Ta izjava gospoda prosvetnega ministra nam daje povod, da ponovno spregovorimo o potrebi učiteljske stalnosti.

V zadnjih letih se je ta potreba nešteto krat poudarjala v sklepih in resolucijah sreških učiteljskih društev, odmevala je z banovinskih skupščin, a glavne skupščine so jo naglašale kot eno najvažnejših zahtev vsega učiteljskega stanu, katere ugodna rešitev je naravnost neobhodna za pravilen razvoj narodne šole. Nujnost rešitve tega vprašanja smo utemeljevali, in tudi sedaj jo poudarjamo, ker to zahteva pravilnost neprekinjene vzgoje učiteljskega stanovstva, naše narodnega naraščanja. Učiteljska stalnost more edina tvoriti trdno bazo za uspeh učiteljskega dela v šoli, njegovega dela na gospodarskem polju, ki je zaradi krize prav sedaj med narodom nujno potrebno, more obenem edina zagotoviti uspeh učiteljskega prizadevanja za kulturni in socialni dvig našega naroda.

Ta klic ne prihaja samo iz učiteljskih grl, sedaj odmeva že od raznih strani, kajti tudi širši krogi našega naroda se zavedajo, kako velikega pomena je za šolo, če se ji more učitelj posvetiti z vso svojo voljo in ljubeznijo, a to je mogoče le tedaj, če ne visi stalno nad njim Damoklejev meč »službene potrebe«. Naše preprosto kmečko ljudstvo je vajeno tihega, toda kritičnega opazovanja in ni prezrlo mnogih premeščanj tekem zadnjih let; mirno in po svoje preceni škodo, ki je povzročena šoli — in s tem šolski mladini. Predobro loči moralno škodo od gmotne in ne prehaja več tiho preko gotovih dejstev, in prav zaradi tega ga zanima tudi to pereče vprašanje. Učiteljsko delo v šoli in tudi izven nje je našemu ljudstvu dobro znano; upošteva ga in ceni in prav zato tem bolj občuti zgubo, ki nastane s prekinitvijo tega dela, čisto sredi šolskega leta, in tudi ve, da je temu krivo dejstvo, ker učiteljsko nima stalnosti na službenem mestu. Mnoga demagoška zavijanja resnice po raznih neprijateljih učiteljskega stanu ne morejo našega preprostega ljudstva prepričati o potrebi in upravičenosti raznih premeščanj. Prevečkrat so na dnevnem redu, prepogosto se ponavljajo, da bi mogli prav vsi mirno in brezbrizno mimo tega problema.

Ni samo Slovenija prizadeta. Po vsej državi se opaža, da je učiteljsko pridobilo prav v preprostem ljudstvu krepkega zaveznika v borbi za to važno moralno pravo. Od leta 1929, ko so se s šolskim zakonom na široko odprla vrata diskretni pravici, od takrat se vedno močneje, vedno glasneje poudarja vsestransko utemeljena potreba po stalnosti na službenem mestu. Narod bi moral biti slep in gluhi, da ne bi nič videl in slišal, če bi prav hotel povsem brezbrizno obiti to vprašanje. Toda učitelj je preveč povezan s šolsko mladino, preveč je znan med ljudstvom, ki se zanima za njegovo delo in uspehe, briga se pa tudi za njegove skrbi in težave. In prav to nam je v oporo.

Vsa ta dejstva nas navdajajo s prepričanjem, da se začnemo reševati vsakega perečega vprašanja navadno takrat, kadar je zanimanje zanj največje. Gospod prosvetni minister se je torej v narodni skupščini dotaknil vprašanja, ki postaja od dne do dne bolj splošen narodni problem in ne samo zgolj učiteljsko vprašanje. O tem nam priča tudi debata v narodni skupščini.

O ekspozeju prosvetnega ministra g. Dobrivoja Stošoviča je razpravljalo namreč več govornikov. Prvi je bil g. Aleksander Dačić, član Narodnega kmetijskega kluba, ki je poudaril pomen učiteljskega za narodno zedinjenje in osvoboditve. Da bi učiteljsko moglo uspešno izvršiti svoje naloge, je glavni predpogoj stalnost na službenem mestu, brez katere si ne moremo niti zamisliti resnega in uspešnega dela. Ta ni potrebna samo učiteljskemu samemu, marveč je predvsem potrebna zaradi visokih smotrov, ki jih ima šola. Poudarjal je, kako premeščitve zelo ovirajo normalno delo v šoli, in zahteval, da se da učiteljskemu stalnost.

Član neodvisnega kluba g. Velimir Jojić je prav tako zahteval rešitev tega vprašanja, govoreč o težkočah učiteljskega poklica in omenjajoč premeščitve učiteljev in profesorjev.

Radivoj Nanović, član JNS, je govoril o pomenu učiteljev v borbah za osvoboditve in

prihaja po dolgem govoru o prosvetnih razmerah do zaključka, da je učiteljska stalnost potreba šole in našega podeželja.

Pri istem vprašanju se je ustavil tudi poslanec g. Mita Dimitrijević, član Radikalnega kluba, ko je govoril o delu in idealizmu učiteljskega. V svojem govoru je zahteval uzakonitev učiteljske stalnosti na službenem mestu.

V zvezi z učiteljskimi premeščitvami so govorili o važnosti in aktualnosti tega problema še razni poslanci, ki zastopajo najrazličnejše srece širom naše države. In prav ta debata v parlamentu kaže, da se po vsej državi

prihaja do prepričanja, da je nestalnost v škodo šoli in ljudstvu samemu, ki prav dobro občuti, da je tudi samo prizadeto z raznimi premeščitvami in zato razume naše težnje in se zavzema za naše potrebe in zahteve.

Naglasiti moramo še posebej, da smo popolnoma prepričani, in to svoje prepričanje smo že nešteto krat utemeljili, da namreč učiteljsko zasluži stalnost in je s svojim delom v šoli in med narodom pridobilo nespodbiten dokaz, da je izvršilo vse predpogoje, ki bi bili potrebni za dokončno rešitev tega perečega vprašanja.

Učiteljski pevski zbor gre na pot

»Učitelj brez petja! Ne, tega si ni mogoče misliti«, je vzkliknil pokojni predsednik zbora prof. Emil Adamič ob desetletnici. Stoletja in stoletja so učitelji pevci, stoletja in stoletja poje narod pod vodstvom svojih učiteljev. Pesem plemeniti ljudi, pesem združuje

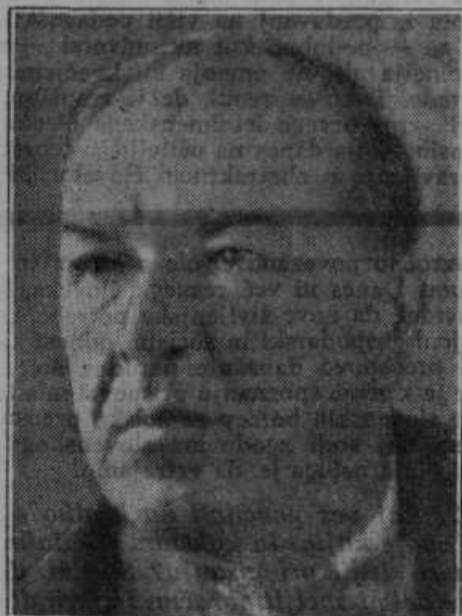
glavni cilji na novi poti. Tovariši hite čestitatovarišem srebrni jubilej kulturnega dela med narodom, katerega so sovražniki že popolnoma uničili in potepali.

Na svoji poti bo UPZ počastil spomin našega velikega Emila Adamiča — kulturne-

Učiteljski pevski zbor JUU — Emil Adamič

sorodne si narode, pesem je most do src! To so skušali že vsi oni zbori, ki so prepevali naše pesmi v inozemstvu. Med te spada tudi UPZ, ki letos sicer ne bo pel v tujini, temveč svojim južnim bratom. V dnevi od 18. do 26. marca bo obiskal jugovzhodni del naše države.

† Emil Adamič

Dva važna motiva sta napotila UPZ na to pot: prvi je proslava 25 letnice osvoboditve Južne Srbije iz petstoletnega robstva, drugi pa pokazati južnim bratom veličino duha našega najplodovitejšega skladatelja Emila Adamiča in počasti s tem njegov spomin.

Osvoboditev Južne Srbije pomeni tudi začetek njih narodnega šolstva, prosvete in kulture, pomeni začetek novega in lepšega življenja. Posebno pridnih rok mora biti učiteljsko, da dvigne narod iz obupnega stanja in mu ustvari trdne temelje za samostojno udejstvovanje in uveljavljanje v krogu držav. Doba 25 let pa je že dovolj dolg termin za dozorevanje novih uspehov vseh velikih naporov. Slovensko učiteljsko občuduje moč svojih južnih tovarišev, s katero so se lotili dela, da nadoknadijo zaostalost v napredku. Oni verujejo, da bodo z žilavostjo dosegli vse začetne cilje in še več, verujejo, da so v tej dobi zastavili temelj svoji narodni šoli, šoli, ki mora dajati narodu podlago za zdravo božnost. Tako delo pa je zahtevalo resničnih ljudi, bojevnikov, ki so si morali najprej priboriti svobodo; treba je bilo sinov Majke Jugovičev! To ogromno delo zanima slovenske pevce in pevke v UPZ! Napredek šole, dvig prosvete in duhovna moč ljudstva so jim

ga delavca, vzniklega iz našega stanu, delavca širokega slovenskega čustva. Kolikokrat je prisluškoval pokojnik utripom otožnih pesmi kosovskih junakov, kolikokrat je segel pod vplivom teh žalostnih napevov po peresu in zril v pesmi svoja čustva. Adamič je bil v svoji veliki duši — jugoslavenski gušlar, glasnik naše sreče in nesreče. »Čuj nas, čuj nas, čuj nas večni Bog!« je bila njegova molitev za slovenske narode. Naj torej ob priliki gostovanja slovenskih pevcev zabrne s slovensko pesmijo tudi srbske gosle v mogočen akord zahvalnice — pokojnemu v spomin.

Nova pot, nova doživetja in nova spoznanja. Zemlja četašev in junakov, zemlja sto in stoletnih bojev, zemlja tradicije in samostanov, pričetek orientisa so hvaležno blago za popotno malho slovenskega učitelja. Vso njeno vsebino bo po povratku stresel med radovedno otroško dušo naše vasi, vsebino, ki mu je ne more dati nobena zemljepisna in zgodovinska knjiga.

Brez dvoma je pa nova pot UPZ velike važnosti za utrditev stanovske zavesti. Resnično tovarištvu in skupni pogledi na vprašanja našega narodnega šolstva sta narodu najboljša poroka, da zaupa v delo svojega učiteljskega. Izmenjava misli o stanu in šoli, o kulturi in prosveti niso pojavi brez posledic. Naša država potrebuje v učiteljih močnih osebnosti, ki združeni v neločljivo stanovsko

Milan Pertot

družino ustvarjajo in gradijo ono, kar nam je robstvo uničilo. Potovanje v deželo, kjer je moralo učiteljsko s potrojeno silo ustvarjati in graditi, usmerjati narodovo hotenje in dejanje v pravcu napredka, bo za slovenske

VSEBINA:

Učiteljska stalnost.

Učiteljski pevski zbor gre na pot.

Javno pismo gospodu dr. Franu Šemrovu.

† Janez Levec.

Usoden odlok.

Učiteljski pokret; Učiteljska izobrazba in življenje.

Dva amandmana.

LISTEK: V jutranji zarji življenjske šole.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljskemu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

pevce brez dvoma ena izmed najbolj poučnih poti.

Končno je pesem most do src! Učiteljski pevski zbor ima na svojem programu take narodne in umetne pesmi, ki so res odmevi Save, Triglava in naših gor. S slovensko pesmijo hočejo pevci in pevke proslaviti osvoboditve svojih južnih bratov, z njo pokazati našo dušo in naše veselje. Krepka pesem iz grl narodnih delavcev naj dvigne čast in ponos našega naroda, ona naj nas združi — na veke.

V Učiteljskem pevskem zboru, ki sta ga osnovala leta 1925. prof. Srečko Kumar in prof. Marko Bajuk, poje danes 70 učiteljev in učiteljic iz vseh krajev Slovenije. V razdobju desetih let je imel doma in v inozemstvu nad 80 glasbenih prireditelj. Poleg vsakoletnih koncertov v Ljubljani je zbor nastopil večkrat v Mariboru, Celju, Kranju, Novem mestu, Ljutomeru, Murski Soboti in v manjših krajih Slovenije, štirikrat v Zagrebu in enkrat v Beogradu. Leta 1931. je UPZ obiskal Vojvodino, kjer je imel v devetih dneh osem koncertov. Decembra istega leta je sam članski zbor prepeval v Karlovcu, Petrinji, Crnomlju in Novem mestu.

Lepoto naše jugoslovanske narodne in umetne pesmi pa so učitelji pevci ponesli tudi na Češkoslovaško in v Bolgarijo. Desetdnevna pot po bratski Češkoslovaški l. 1930. se je vršila v proslavo osemdesetletnice predsednika T. G. Masaryka, a pot po Bolgariji l. 1935. pa v znamenju bratskega zblizanja.

Zbor vodi od leta 1934. naprej učitelj-dirigent Milan Pertot, predseduje mu pa po smrti prof. Emila Adamiča strokovni učitelj Drago Šupančič. Sedanja turneja po jugovzhodnem delu naše države predvideva koncerte v sledečih mestih:

18. marca v Borovem, 19. marca v Beogradu, 20. marca v Kragujevcu, 21. marca v Nišu, 22. marca v Leskovcu, 23. marca v Kumanovem in 24. marca v Skoplju.

Zboru želijo vsi tovariši in tovarišice na tej novi poti mnogo uspeha.

Javno pismo

Gospodu

dr. Franu Šemrovu

narodnemu poslancu

Beograd.

»Jutro« z dne 6. marca t. l. je priobčilo po stenografskih zapisnikih narodne skupščine Vaš govor v Narodni skupščini, kjer ste pri razpravi o premeščitvah učiteljev po službeni potrebi navedli 12 primerov, ki naj bi pokazali, da so zagrešili premeščeni učitelji najtežje moralne delikte. Našteti delikti so tako težke narave, da bi moral dotičnik, ki bi kaj takega zagrešil, takoj izgubiti državno službo in za svoje delo nositi tudi vse posledice po kazenskem zakonu. Za nobenega od njih niste konkretno navedli imena; radi česar zadevajo danes te Vaše izjave lahko slehernega po službeni potrebi premeščene učitelja. V obrambo ugleda in časti premeščenih učiteljev in v obrambo časti in ugleda učiteljskega stanu vobče Vas javno pozivamo; da navedete za vsak primer ime. V nasprotnem primeru bomo prisiljeni smatrati Vaša izvajanja za pavšalno klevetanje učiteljskega.

Jugoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino

V Ljubljani, dne 6. marca 1937.

P. v. podpredsednica:

Franja Završanova, s. r.

Tajnik:

Metod Kumelj, s. r.